

EPIDEMIA COVID-19: BANKI ZADEKLAROWAŁY POMOC

W dniu 16 marca 2020 r. Związek Banków Polskich (ZBP) opublikował komunikat dotyczący uzgodnionych przez polskie banki działań pomocowych dla kredytobiorców dotkniętych epidemią COVID-19, które mają zostać niezwłocznie podjęte¹.

Najważniejsze pytania i odpowiedzi po komunikacie Związku Banków Polskich z dnia 16 marca 2020 r.

Działania te można podzielić na cztery grupy. Pierwsza grupa obejmuje udzielenie klientom tzw. wakacji w spłacie należności kredytów, a także rat leasingowych oraz należności w ramach faktoringu. Druga grupa dotyczy odnowienia istniejącego finansowania. Trzecia grupa polega na udostępnieniu krótkoterminowego kredytu płynnościowego². Czwarta grupa obejmuje zwiększenie możliwości zawierania transakcji bezgotówkowych.

Poniżej przedstawiamy kluczowe, w naszej ocenie, zagadnienia dotyczące pierwszej i drugiej grupy działań pomocowych ogłoszonych przez ZBP, tj. dotyczących wakacji kredytowych oraz odnowienia finansowania.

¹ Opis komunikatu zawarliśmy w artykule https://www.cliffordchance.com/briefings/2020/03/wp_yw-covid-19-na-transakcje-finansowania-dunego-na-ryнку-polski.html

² W tym zakresie ZBP zapowiedziało osobny szczegółowy komunikat (jak rozumiemy, z uwagi na towarzyszące tej zapowiedzi odniesienia do pakietu rządowego, zostanie on opublikowany dopiero po ogłoszeniu pakietu rządowego).

Pytanie 1: Kto może wnioskować o wakacje kredytowe?

Komunikat wymienia kryteria podmiotowe i produktowe, jakie muszą zostać spełnione, aby możliwe było uzyskanie wakacji kredytowych.

W zakresie **podmiotów** objętych pomocą, komunikat mówi o wszystkich klientach banku, którzy uzasadnią konieczność odroczenia (zawieszenia) spłaty kredytu ich sytuacją finansową spowodowaną epidemią COVID-19.

W zakresie **produktów bankowych** objętych pakietem, komunikat mówi o kredytach mieszkaniowych, kredytach konsumpcyjnych dla klientów indywidualnych oraz kredytach dla przedsiębiorców.

Ważne jest naszym zdaniem to:

- Czy rzeczywiście wakacje kredytowe będą dostępne dla każdego klienta banku, tj. czy będą one proponowane także średnim i dużym przedsiębiorcom?

Komunikat tego nie precyzuje, należy zatem założyć, że banki różnicują swoje podejście do klientów będących osobami fizycznymi i małymi przedsiębiorcami oraz klientów będących średnimi i dużymi przedsiębiorcami. Praktyka pokaże, jak ta różnica będzie wyglądać.

- Jakie informacje i dane dotyczące sytuacji finansowej klientów będą wystarczające dla banków, żeby pozytywnie rozpatrzyć wniosek o wakacje kredytowe?

Wobec zapowiedzi odformalizowanych i przyspieszonych procesów decyzyjnych³ należy mieć nadzieję, że w przypadku osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej banki będą opierać się na oświadczeniu klienta, że epidemia wpływa na jego zdolność do spłaty rat kapitałowo-odsetkowych lub kapitałowych (np. z powodu utraty pracy albo opóźnień w wypłacie wynagrodzenia). Natomiast w przypadku przedsiębiorców, banki zapewne będą opierać się na danych pokazujących gwałtowny spadek obrotów w okresie epidemii.

Pytanie 2: Na czym polegają wakacje kredytowe?

Zgodnie z komunikatem, wakacje kredytowe polegają na:

- odroczeniu (zawieszeniu) spłaty rat kapitałowo-odsetkowych lub rat kapitałowych przez okres do 3 miesięcy;
- automatycznym wydłużeniu o ten sam okres łącznego okresu spłaty kredytu,

pod warunkiem jednak przedłużenia okresu obowiązywania zabezpieczenia spłaty kredytu.

W przypadku banków, które mają w swoich grupach kapitałowych także firmy leasingowe i faktoringowe, komunikat rozciąga dostępną pomoc także o możliwość ubiegania się o analogiczne odroczenia rat leasingowych i spłat wierzytelności wobec faktorów.

---

³ Komunikat ZBP mówi o braku konieczności składania dodatkowych dokumentów i zaświadczeń potwierdzających w sposób szczegółowy aktualną sytuację finansowo-gospodarczą konkretnego kredytobiorcy.

Pytanie 3: Ile kosztuje rozpatrzenie wniosku o wakacje kredytowe?

Komunikat wskazuje, że nie będą pobierane żadne opłaty i prowizje za przyjęcie i rozpatrzenie wniosków dotyczących zawieszenia spłat rat kapitałowo-odsetkowych lub rat kapitałowych.

Pytanie 4: Kto może wnioskować o odnowienie finansowania?

Podobnie jak powyżej, komunikat wspomina o kryteriach dotyczących klientów i produktów, które muszą zostać spełnione, aby możliwe było uzyskanie pomocy w postaci odnowienia finansowania.

W zakresie **podmiotów** objętych tą pomocą, komunikat odnosi się do dotkniętych skutkami epidemii COVID-19 przedsiębiorców, którym "w najbliższych miesiącach upływa termin odnowienia istniejącego finansowania" oraz którzy "mieli na koniec 2019 roku zdolność kredytową".

W zakresie **produktów bankowych** objętych pomocą, komunikat wspomina o finansowaniu, które ulega odnowieniu.

Ważne jest naszym zdaniem to:

- Czy przedsiębiorcy będą już teraz w stanie ocenić i wykazać, jaki wpływ na ich działalność będzie mieć epidemia COVID-19?

Nie ma żadnej wątpliwości, że będzie miała ona negatywny wpływ (bezpośredni lub pośredni) na działalność przedsiębiorców w Polsce, niezależnie od branży. Z drugiej jednak strony, dotknęła ona przedsiębiorców w Polsce pod koniec pierwszego kwartału 2020 r., a tym samym jej wpływ na ich działalność pojawi się w ich wynikach dopiero za kilka miesięcy (choć przepływy gotówkowe z pewnością już teraz mogły ulec ograniczeniu).

W konsekwencji istotne będzie, jakie informacje i dane banki uznają za wystarczające, żeby pozytywnie rozpatrzyć wniosek o odnowienie finansowania. Należy założyć, że banki będą skupiać się głównie na nieaudytowanych danych pokazujących gwałtowny i znaczny spadek obrotów w okresie pandemii.

- Jak banki będą badać zdolność kredytową przedsiębiorców na koniec 2019 r.?

Powyższe pytanie prowadzi do dalszych – np. czy banki ujednolicią kryteria oceny zdolności kredytowej? Czy będą robić to w oparciu o np. sprawozdania finansowe za czwarty kwartał 2019 r., czy raczej będą czekać na roczne sprawozdanie finansowe za 2019 r.? Czy może sam fakt bycia klientem banku, który na 31 grudnia 2019 r. nie miał wymagalnego i niespłaconego kredytu, będzie wystarczający?

Zapewne wykluczeni będą przedsiębiorcy objęci postępowaniem upadłościowym lub restrukturyzacyjnym, ale pojawia się pytanie, czy powyższe kryterium eliminuje kredytobiorców będących w trakcie pozasądowej konsensualnej restrukturyzacji swojego zadłużenia, którzy nadal współpracują z bankami, ale też nie są w stanie pozyskać nowego finansowania bankowego?

Wydaje się, że każdy kredytobiorca powinien zostać uznany przez bank za posiadającego zdolność kredytową na dzień 31 grudnia 2019 r., o ile bank nie dokonał jeszcze odpisu swojej należności stanowiącej ekspozycję kredytową wobec kredytobiorcy na ten dzień.

- Jaki rodzaj finansowania będzie objęty pomocą w postaci odnowienia finansowania?

Komunikat używa pojęcia "odnowienie", co może prowadzić do wniosku, że ten środek pomocy dotyczyć będzie wyłącznie instrumentów odnawialnych (kredytów obrotowych, kredytów w rachunku bieżącym) i rewolwingowych. Powstaje pytanie, czy banki będą w ramach tego środka pomocy rozróżniać finansowania odnawialne krótko- i długoterminowe, w które wpisany jest mechanizm okresowego, często nieco sztucznego "odnowienia" – np. transze rolowane co miesiąc, a niekiedy też obowiązek okresowego zerowania salda przez kredytobiorców (tzw. "clean down").

Kredyt obrotowy stanowi jedno z głównych źródeł płynności przedsiębiorstw, zatem wydaje się, że każdy kredyt obrotowy (niezależnie od tego, czy jest krótko, czy długoterminowy), który zapada w najbliższych miesiącach, powinien być objęty pomocą. Oznaczałoby to zatem pomoc polegającą nie tylko na technicznym odnowieniu transz rewolwingowych czy odstąpieniu od wspomnianego mechanizmu "clean down", ale też na wydłużeniu ostatecznego terminu spłaty finansowania, jeżeli przypadłaby on w najbliższych miesiącach.

- Jak długo będzie obowiązywał ten program pomocowy, wobec kryterium upływu terminu odnowienia finansowania "w najbliższych miesiącach"?

Interpretując to kryterium dosłownie, program dotyczyłby tylko kredytów, które zapadają w kwietniu i maju 2020 r. W obecnym stanie niepewności na światowych rynkach nikt nie potrafi oszacować, jak długo potrwać będą perturbacje związane z epidemią COVID-19. W tym kontekście kredytobiorcy będą oczekiwać, żeby program pomocowy obowiązywał w horyzoncie możliwie najdłuższym i wydaje się zasadne, aby oferta odnowienia finansowania objęła także przypadki, gdy kłopot z możliwością odnowienia finansowania na skutek pandemii przypadnie za 6 miesięcy.

Pytanie 5: Na czym polega pomoc polegająca na odnowieniu finansowania?

Komunikat określa jedynie, na jaki okres może dojść do odnowienia, wskazując, że może to nastąpić do 6 miesięcy. Nie daje natomiast odpowiedzi, w jaki sposób banki będą tego odnowienia dokonywać.

Wydaje się, że może to polegać na wydłużeniu okresu obowiązywania istniejącego finansowania albo na udzieleniu nowego odnawialnego finansowania na takich samych warunkach, jak istniejące. Praktyka pokaże, jakie rozwiązanie będzie ostatecznie stosowane przez banki.

Pytanie 6: Co z naruszeniami umów kredytowych wynikającymi z epidemii COVID-19 innymi niż brak płatności?

Nie znamy odpowiedzi na to pytanie – komunikat ZBP nie odnosi się do tej kwestii.

Czasowe zawieszenie czy przesunięcie terminów spłaty rat kredytów czy odnowienie finansowań obrotowych jest z pewnością istotnym i doniosłym gestem ze strony banków.

Należy jednak wziąć pod uwagę grożący kredytobiorcom już wkrótce stan naruszenia umów kredytowych będący pokłosiem epidemii (naruszone wskaźniki finansowe, ograniczenie czy zaprzestanie działalności, etc.), który uprawniał będzie banki do wypowiedzenia umów i dochodzenia zaspokojenia z zabezpieczeń wierzytelności.

Komunikat nie odnosi się do tej kwestii. W tym zakresie aktualne pozostają konkluzje naszego opracowania o wpływie epidemii COVID-19 na transakcje finansowania dłużnego na rynku polskim⁴, w którym podkreślamy konieczność możliwie szybkiego przeprowadzenia przez kredytobiorców weryfikacji dokumentacji finansowania i rozważenia konieczności wnioskowania do banków o udzielenie zgód na zmiany dokumentacji ("*waiver*") lub powstrzymanie się od wykonywania praw im przysługujących ("*standstill*").

Pytanie 7: Jak zostaną wdrożone środki proponowane przez banki?

Banki deklarują w komunikacie, że jego zapisy zostaną niezwłocznie wdrożone i zastosowane. Już wczoraj pierwsze banki zaproponowały swoim klientom indywidualnym pomoc w postaci wakacji kredytowych udzielanych w uproszczonej procedurze, zapewniając im możliwość złożenia stosownego wniosku za pomocą bankowości elektronicznej.

Wydaje się, że zapewnienie ram prawnych i dokumentacyjnych do wdrożenia środków pomocowych nastąpi raczej w sposób określony przez każdy z banków z osobna, a nie ujednoczony (np. poprzez wydanie wiążącej rekomendacji KNF lub w drodze inicjatywy ustawodawczej). Niektóre rozwiązania proponowane przez banki mogą nosić znamiona pomocy publicznej, która powinna być zgodna z przepisami UE, a niekiedy może wymagać zatwierdzenia. Nieznane jest jeszcze podejście, jakie w tym zakresie przyjmie Komisja Europejska.

Członkami ZBP są praktycznie wszystkie banki komercyjne i banki spółdzielcze działające na polskim rynku. Należy zatem mieć nadzieję, że implementacja ram umożliwiających udzielenie pomocy będzie powszechna i szybka.

INNE PUBLIKACJE CLIFFORD CHANCE

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z naszą wczorajszą publikacją "**Wpływ epidemii COVID-19 na transakcje finansowania dłużnego na rynku polskim**", która jest dostępna tutaj:

https://www.cliffordchance.com/briefings/2020/03/wp_yw-covid-19-na-transakcje-finansowania-dunego-na-ryнку-polski.html, a także innymi publikacjami Clifford Chance dotyczącymi skutków epidemii COVID-19, które dostępne są pod następującym adresem:

https://www.cliffordchance.com/insights/thought_leadership/coronavirus.html

---

⁴https://www.cliffordchance.com/briefings/2020/03/wp_yw-covid-19-na-transakcje-finansowania-dunego-na-ryнку-polski.html

KONTAKT

Grzegorz Namiotkiewicz
Partner

T +48 22 627 11 77
E grzegorz.namiotkiewicz
@cliffordchance.com

Jan Zdzienicki
Of Counsel

T +48 22 627 11 77
E jan.zdzienicki
@cliffordchance.com

Paweł Długoborski
Advocate

T +48 22 627 11 77
E pawel.dlugoborski
@cliffordchance.com

Andrzej Stosio
Partner

T +48 22 627 11 77
E andrzej.stosio
@cliffordchance.com

Grzegorz Abram
Counsel

T +48 22 627 11 77
E grzegorz.abram
@cliffordchance.com

Marta Żuralska
Lawyer

T +48 22 627 11 77
E marta.zuralska
@cliffordchance.com

Miłosz Gołąb
Partner

T +48 22 627 11 77
E milosz.golab
@cliffordchance.com

Mateusz Chruściak
Advocate

T +48 22 627 11 77
E mateusz.chrusciak
@cliffordchance.com

Niniejsza publikacja nie omawia wszystkich aspektów przedstawianych zagadnień i nie stanowi porady prawnej ani porady innego rodzaju.

www.cliffordchance.com

Norway House, ul. Lwowska 19, 00-660
Warsaw, Poland

© Clifford Chance 2020

Clifford Chance, Janicka, Krużewski,
Namiotkiewicz i wspólnicy spółka
komandytowa

Abu Dhabi • Amsterdam • Barcelona • Beijing •
Brussels • Bucharest • Casablanca • Dubai •
Düsseldorf • Frankfurt • Hong Kong • Istanbul •
London • Luxembourg • Madrid • Milan •
Moscow • Munich • Newcastle • New York •
Paris • Perth • Prague • Rome • São Paulo •
Seoul • Shanghai • Singapore • Sydney •
Tokyo • Warsaw • Washington, D.C.

Clifford Chance has a co-operation agreement
with Abuhimed Alsheikh Alhagbani Law Firm
in Riyadh.

Clifford Chance has a best friends relationship
with Redcliffe Partners in Ukraine.